

INHOUD

Ter inleiding 11

1 De opleiding vóór 1816 13

2 De stichting van het Evangelisch-Luthers Seminarie in 1816 39

2.1 Holland ingelijfd bij het Keizerrijk Frankrijk 85

3 De eerste periode tot 1845 95

3.1 Hoogleraren en curatoren 95

3.2 Een hoogleraar als Academieprediker 112

3.3 De Synode wil inspraak 119

3.4 Een nieuw reglement in 1845 128

3.5 Onderwijs en examens 1818-1825 131

3.6 Relatie tot het Athenaeum Illustre te Amsterdam 138

3.7 Eerstejaarsstudenten en Duitstalige predikanten 140

3.8 Onderwijs en examens 1826-1831 143

3.9 Eerstejaars en iudicia bij de examens 146

3.10 Onderwijs en examens 1831-1836 151

3.11 Nieuwe studenten passeren de revue 154

3.12 Onderwijs en examens 1836-1840 157

3.13 Onderwijs en examens 1841-1846 162

4 De tweede periode tot 1876 165

4.1 Een nieuw Curatorium 166

4.2 Opvolging van J.Th. (J.G.) Plüschke 167

4.3 H.C. Milliës tot hoogleraar benoemd 173

4.4 Onderwijs en examens 1846-1851 179

- 4.5 H.C. Milliës gaat naar de Hogeschool van Utrecht 192
- 4.6 Onderwijs en examens 1851-1856 196
- 4.7 Gemeentelijke Universiteit en Theologische faculteit
in wording 200
- 4.8 Onderwijs en examens 1856-1861 208
- 4.9 Geen militaire dienstplicht voor theologiestudenten 210
- 4.10 Herziening van enkele reglementen 212
- 4.11 Seminarium voor alle Lutherse studenten in de
godgeleerdheid 214
- 4.12 Benoemingen door de Synode, niet door de Koning 216
- 4.13 Het Seminarium bestaat vijftig jaar 217
- 4.14 Onderwijs en examens 1861-1866 219
- 4.15 Viering vijftigjarig bestaan Seminarium 223
- 4.16 Nieuwe opzet Hoger Onderwijs 225
- 4.17 Buitenlanders als Luthers hoogleraar? 228
- 4.18 Het overlijden van F.J. Domela Nieuwenhuis 229
- 4.19 Richtingenstrijd rond hoogleraarsbenoeming
van J.G.D. Martens 231
- 4.20 Onderwijs en examens 1866-1871 234
- 4.21 Eén opleiding voor alle Lutherse studenten? 240
- 4.22 Nieuwe wet op het Hoger Onderwijs in 1877 246
- 4.23 Onderwijs en examens 1871-1876 250

5 De Curatoren 255

- 5.1 J.M. Kemper 256
- 5.2 A. Bonn 262
- 5.3 J. Gefken 269
- 5.4 A. van Gennep 270
- 5.5 H.H. Klijn 274
- 5.6 J.F.L. Schröder 277
- 5.7 G. Vrolik 281
- 5.8 J. Nieuwenhuis 287
- 5.9 G. Buys 291
- 5.10 A.J. Lublink 293
- 5.11 J. de Bosch Kemper 296
- 5.12 J.M.L. Roll 303
- 5.13 J.H. Molkenboer 305
- 5.14 K.N. Meppen 306
- 5.15 J.C. Schröder 309
- 5.16 F.F. Karseboom 311
- 5.17 B.T. Lublink Weddik 316
- 5.18 J.W. Schuurman 319
- 5.19 C. Kerbert 321

- 5.20 A.J. Schröder 323
- 5.21 J.H.W. Bückmann 327
- 5.22 B. de Bosch Kemper 328
- 5.23 J.A. Kramer 330
- 5.24 Evaluatie 331

6 De Hoogleraren 337

- 6.1 J.G. [J.Th.] Plüschke 339
 - 6.1.1 Zijn levensloop 339
 - 6.1.2 Enkele zijner denkbeelden 341
 - 6.1.3 Aandacht voor de Septuaginta 345
 - 6.1.4 Bibliografie van J.G. Plüschke 347
- 6.2 C.H. Ebersbach 347
 - 6.2.1 Zijn levensloop 347
 - 6.2.2 Hoogleraar 351
 - 6.2.3 'Synodalspredigt' 353
 - 6.2.4 Discussie met Ludw.C. Lentz 357
 - 6.2.5 C.H. Ebersbach als prediker en zijn visie op jongeren 360
 - 6.2.6 Bibliografie van C.H. Ebersbach 377
- 6.3 G.F. Sartorius 377
 - 6.3.1 Zijn levensloop 377
 - 6.3.2 Nederlands Bijbelgenootschap 380
 - 6.3.3 Een zeer geleerd man 381
 - 6.3.4 Pastoraat aan rouwende ouders 384
 - 6.3.5 Kunnen wij de natuur kennen? 389
 - 6.3.6 Bibliografie van G.F. Sartorius 392
- 6.4 F.J. Domela Nieuwenhuis 393
 - 6.4.1 Begin van zijn levensloop 393
 - 6.4.2 Promotie, predikantsjaren en kanselwerk 395
 - 6.4.3 Hoogleraar en schrijver 397
 - 6.4.4 Kerkelijke activiteiten 399
 - 6.4.5 Het gezin van F.J. Domela Nieuwenhuis 400
 - 6.4.6 Theologische positie 401
 - 6.4.7 De Nederlandse Lutherse Kerk en haar eigenheid 402
 - 6.4.8 Het Heilig Avondmaal: wat is de Lutherse visie? 409
 - 6.4.9 Bibliografie van F.J. Domela Nieuwenhuis 417
- 6.5 H.C. Milliës 421
 - 6.5.1 Begin van zijn levensloop 421
 - 6.5.2 Predikant en hoogleraar 423
 - 6.5.3 Zendingsman 424
 - 6.5.4 Bijbelvertaler 427
 - 6.5.5 Hoogleraar te Utrecht 429
 - 6.5.6 De schending van een mensenrecht 432
 - 6.5.7 Het Nieuwe Testament 434

- 6.5.8 Menselijkheid en slavernij 436
 - 6.5.9 Inhuldiging van Koning Willem III 438
 - 6.5.10 Tenslotte 441
 - 6.5.11 Bibliografie van H.C. Milliës 441
 - 6.6 A.D. Loman 443
 - 6.6.1 Begin van zijn levensloop 443
 - 6.6.2 Maastricht en Deventer 444
 - 6.6.3 Hoogleraar en oratie 447
 - 6.6.4 Godsdienst en Christendom 450
 - 6.6.5 Synode kritiseert de 'moderne' theologie 454
 - 6.6.6 Aandacht voor de muziek 456
 - 6.6.7 Op de bres voor het onderwijs 457
 - 6.6.8 Het theologische werk 459
 - 6.6.9 De opstanding van Jezus – zijn visie in 1861 462
 - 6.6.10 Een 'moderne' Paaspreek – zijn visie in 1862 467
 - 6.6.11 De opstanding van Jezus – zijn visie in 1888 471
 - 6.6.12 Enkele bijbels-theologische notities van A.D. Loman 475
 - 6.6.13 Bibliografie van A.D. Loman 482
 - 6.7 J.G.D. Martens 487
 - 6.7.1 Zijn levensloop 487
 - 6.7.2 Het nieuwe Christendom 490
 - 6.7.3 Hoofdtrekken van Luther's theologie 493
 - 6.7.4 Bibliografie van J.G.D. Martens 498
- 7 De Studenten 501
- 7.1 Het Athenaeum en de hoogleraren 501
 - 7.2 Lutherse studenten in verenigingsverband 504
 - 7.3 De Lutherse senaat 'Propria Cures' 510
 - 7.4 Van Athenaeum Illustre tot universiteit 515
 - 7.5 De namen der studenten 515
 - 7.6 Proponentsgemeenten 521
 - 7.7 Bekende predikanten 523
- 8 Vrije Evangelieverkondiging? 525
- 8.1 Een hoofdstuk uit de relatie Seminarium-Synode
in de jaren 1872-1873 525
 - 8.2 J. de Bosch Kemper 526
 - 8.3 J.G.D. Martens 534
 - 8.4 A.J. Schröder 544
 - 8.5 A.D. Loman 551
 - 8.6 Ludw.C. Lentz 555

- 8.7 W.D. Stadius Muller 567
- 8.8 F.F. Karseboom 571
- 8.9 Nogmaals J. de Bosch Kemper 573
- 8.10 Synodale besluitvorming 581

9 De bibliotheek 585

- 9.1 Een voorloper 585
- 9.2 Het Evangelisch-Luthers Seminarium 588
- 9.3 Een eigen bibliotheek 589
- 9.4 De opbouw der bibliotheek (1) 592
- 9.5 Het reglement 594
- 9.6 De behuizing 595
- 9.7 De opbouw der bibliotheek (2) 596
- 9.8 Als bruikleen in de Stadsbibliotheek 599
- 9.9 De catalogus 601
- 9.10 De opbouw der bibliotheek (3) 602
- 9.11 Een nieuw reglement 603
- 9.12 Blijvende aandacht voor Lutherana 604
- 9.13 Supplementcatalogus en nieuwe aanwinsten 607
- 9.14 Lutherherdenking 1917 en bezorgdheid 609
- 9.15 De opbouw der bibliotheek (4) 611
- 9.16 De bibliotheek der Hersteld Evangelisch-Lutherse gemeente te Amsterdam 618
- 9.17 De opbouw van de bibliotheek (5) 622
- 9.18 De opbouw van de bibliotheek (6) 627
- 9.19 De opbouw van de bibliotheek (7) 629
- 9.20 De bibliotheek: gisteren – vandaag – morgen 632

10 Samenvatting / Zusammenfassung / Summary 637

- 10.1 De opleiding vóór 1816 637
- 10.2 De stichting van het Evangelisch-Luthers Seminarium in 1816 638
- 10.3 De eerste periode tot 1845 641
- 10.4 De tweede periode tot 1876 643
- 10.5 De curatoren 646
- 10.6 De hoogleraren 650
- 10.7 De studenten 656
- 10.8 Vrije Evangelieverkondiging 657
- 10.9 De bibliotheek 663

11 Bijlagen 717

- 11.1 Besluit van Z.M. van 5 December 1816 No. 5 717
- 11.2 Brief Evangelisch-Lutherse Synode aan de Koning
(8 augustus 1844) 720
- 11.3 Reglement op het Seminarium te Amsterdam 1845 722
- 11.4 Reglement voor het Evangelisch-Luthers
Seminarium 1877 726
- 11.5 Algemeene Konst- en Letterbode voor het jaar 1851 730
- 11.6 Overzicht catalogi bibliotheek Evangelisch-Luthers
Seminarium 730
- 11.7 'Bibliotheek van het Evang. Luthersch Seminarium' –
rubriek in de 'Verslagen betreffende de Evangelisch-
Luthersche Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden' 731

12 Geraadpleegde bronnen 733

- 12.1 Ongedrukte bronnen 733
- 12.2 Gedrukte bronnen en literatuur 734

Personalia auteur 753

Register op persoonsnamen 755